

LA BIODIVERSITAT DELS ESPAIS FONTINALS DE COLLSEROLA

Un estudi realitzat a 4 fonts del Parc revela la riquesa biològica dels ambients fontinals i planteja mesures per comptabilitzar els usos, les actuacions de manteniment i la conservació d'aquests rics i importants espais.

Les fonts del Parc Natural de Collserola han estat de sempre un element de gran interès des del punt de vista social i, en repetides ocasions, s'han posat de manifest els seus valors patrimonials, històrics i, fins i tot, arquitectònics. Així doncs, no és d'estranyar que les fonts de Collserola hagin estat objecte d'especial atenció pels Serveis Tècnics, bàsicament en els àmbits relacionats amb el manteniment i la gestió dels entorns sempre de cara a l'ús per part dels visitants. Tanmateix cal admetre que fins ara s'havia prestat poca atenció a un element de gran importància. El valor de les fonts com a ecosistemes.

Les fonts o ecosistemes fontinals estan considerats com a punts calents de biodiversitat. Així es va posar de manifest en el Simposi sobre Ecosistemes Fontinals, organitzat per Bioscicat i celebrat a Barcelona el juny passat. En aquesta trobada d'experts i interessats vàrem presentar una comunicació sobre les nostres fonts en la

qual va quedar de manifest la multifuncionalitat de les fonts del Parc Natural.

Tot i això, restava pendent fer valdre la biodiversitat de les fonts de Collserola i tenir-la molt present en els diferents projectes de manteniment i millora que fins ara no han prioritzat la naturalitat dels entorns fontinals.

Així doncs, el Consorci ha encarregat a Bioscicat un estudi de la biodiversitat de 4 fonts del Parc del municipi de Barcelona per tal de contrastar els resultats i recomanacions amb els projectes d'arranjament de 20 fonts en aquest àmbit. Les fonts escollides han estat la font del Bacallà, la font de l'Espinagosa, la font d'en Sert i la font de l'Estrangulador, aquesta darrera dins l'àmbit de la Reserva Natural de la Font Groga. Val a dir que una condició indispensable era que les fonts no estiguessin connectades a la xarxa i que no s'haguessin assecat en el període de mostreig, entre juliol i agost.

La font del Lleó Font: Arxiu CPNSC

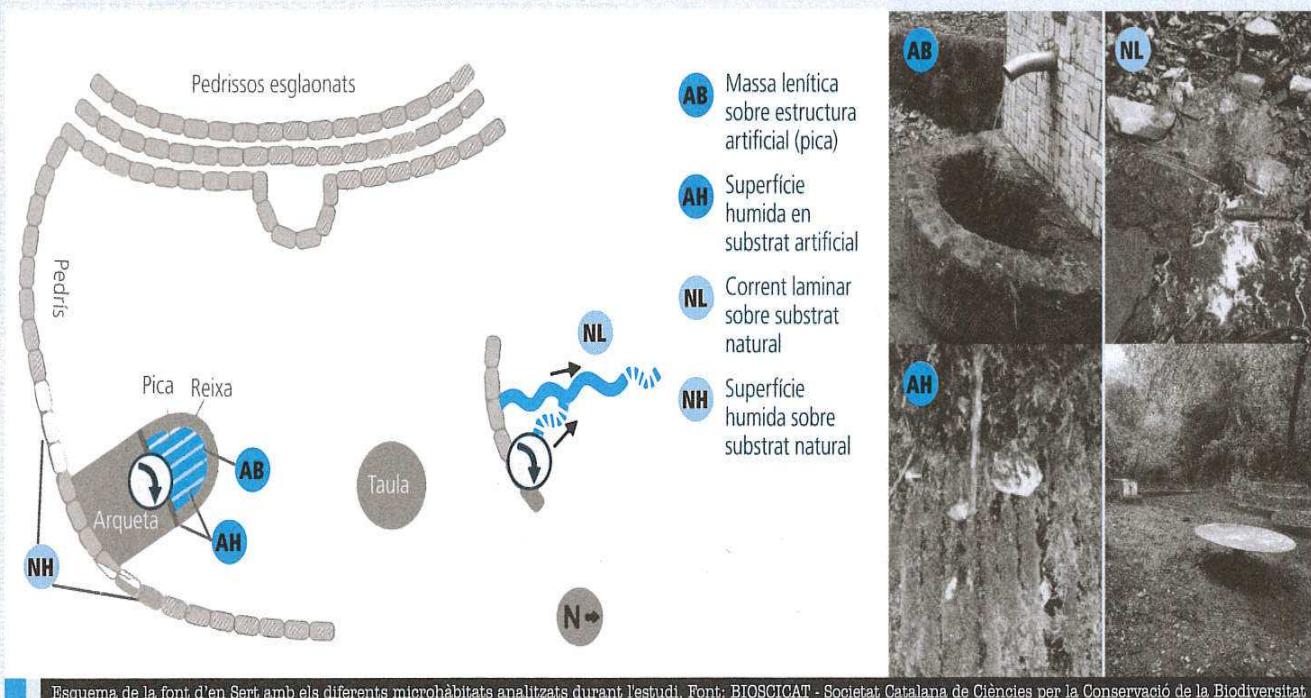
ELS MICROHÀBITATS DELS AMBIENTS FONTINALS

Una de les aportacions d'aquest treball, de gran utilitat a l'hora de redactar projectes i obres des del Consorci, ha estat la visualització dels diferents elements de les fonts des de la perspectiva de la biodiversitat. En els esquemes podem apreciar quins són els diferents microhàbitats de cada font:

- **Les basses**, piques o safaretjos són ambients lenítics on es troben diferents espècies, com ara invertebrats aquàtics, algues, etc.
- **Els murets, superfícies humides** on es desenvolupen les moltes (briòfits).
- **Els petits canalons i tolls** són corrents laminars humits sobre substrat natural i l'hàbitat preferencial d'espècies tan emblemàtiques com les salamandres.

En aquest treball s'han establert els perfils fisicoquímics i hidromorfològics i els valors de biodiversitat dels grups biològics dels sistemes fontinals amb la detecció de 243 taxons: cormòfits o flora vascular (70 espècies), briòfits o moltes (27), macroalgues (17), diatomees (53), macroinvertebrats aquàtics i microcrustacis (57 ssp) –incloent-hi un endemisme ibèric (*Echinogammarus longisetosus*)–, i vertebrats (11).

Segons els autors de l'estudi aquesta riquesa biològica és molt elevada si la comparem amb la superfície prospectada que, en el conjunt de les fonts, seria de l'ordre del centenar de metres quadrats. Les fonts es revelen, per tant, com a focus molt importants de biodiversitat a escala territorial, en particular en climes semiàrids i àrids.

RECOMANACIONS PER A LA GESTIÓ DELS ESPAIS FONTINALS

En aquest treball es desgranen un seguit de recomanacions per tal de compatibilitzar els usos, les actuacions de gestió i la conservació de la biodiversitat dels sistemes fontinals:

A) MANTENIMENT DE LA FONT

Pel que fa a la **neteja de la font i el seu entorn**, la vegetació que caldria eliminar s'hauria de limitar al camí d'accés. Només s'hauria d'eliminar la vegetació llenyosa que impedeix el pas i respectar la vegetació herbàcia i briofítica (molses i hepàtiques), així com les masses d'algues filamentosos surants o submergides.

En general, la **neteja del fons de les basses** annexes per eliminar-ne els sediments i la vegetació associada requereix el desviament del cabal. En aquest sentit ha de procurar-se fer com més a prop de la bassa millor, amb la finalitat de no afectar els microhàbitats existents en el corrent que prové de la surgència.

B) DIVERSIFICACIÓ DE MICROHÀBITATS

L'entorn del sistema fontinal constitueix un mètode per augmentar la biodiversitat, caldrà, doncs, tenir en compte aspectes tals com:

- **L'elecció del brollador de la font** l'element que vehicula el raig d'aigua pot ser de materials molt diversos. En general, els conductes de plàstic i de metall no són bons substrats per acollir microcomunitats biològiques. És millor utilitzar una teula col·locada a l'inrevés, ja que la seva superfície permet el creixement de diatomees, algues filamentosos o briòfits. Tanmateix és desitjable que l'aigua sigui projectada només a pocs centímetres de la surgència, de manera que es creïn degotalls i es mantingui al peu del brollador una superfície de roques o altres materials naturals a través de la qual l'aigua pugui descendir.

- **La creació d'acumulacions d'aigua:** l'execució o preservació de petites basses o tolls que permetin l'acumulació de l'aigua que brolla de la font és un mètode molt efectiu per incrementar la biodiversitat. Aquests cúmuls d'aigua poden ser entollats o bé corrents. En qualsevol dels casos cada tipologia afavorirà una comunitat determinada i contribuirà a l'augment de la biodiversitat.

C) DIVULGACIÓ

Una important tasca també és la de divulgar la biodiversitat d'aquests espais. Un primer pas ha estat la presentació d'aquest treball a la Trobada d'Entitats Col·laboradores del Parc, moltes de les quals estan implicades directament en projectes de manteniment de fonts.